

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiantur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De iureiurando. Titulus XXIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

trem & filium vnum corpus, l. fin. C. de impub. & aliu subst. §. si vero instit. de mut. stipul. Virum & vxorem vnam carnem, c. lex 27. quest. 2. c. pen. de diuoro. fictio declaratiua non reperitur quia declaratio non est nisi verorum, Bald. in d. l. qui in prouincia §. fin. n. 7. Fictio inductiua & fictio priuatiua non requirunt duo extrema, sed fictio translatiua requirit duo extrema: extremum à quo debet esse verum in essentia, extremum ad quod sufficit esse verum quoad possibilitatem, Bart. in l. si quis pro emptore num. 8. & 52. ff. de vsucap. & vsurpat. Bald. in l. Gallus §. si eius qui nu. 4. in fine ff. de lib. & posthib. quia super eo quod est impossibile, non potest fingi, l. 3. & ibi glo. 1. ff. pro socio l. qui ad certum ff. locati l. certe ff. de procur. siue naturaliter sit de genere impossibile, siue ciuilitate, Bald. in d. l. Gallus §. si eius qui nu. 4. Ex quibus apparet quod fictio versatur super factis, non ad effectum facti non enim possunt facta non fuisse, sed ad effectum iuris, Card. in Clem. quod circa num. 13. de elect. gl. fin. in l. denique ff. ex quib. maior. & c. quia fictio non potest habere locum, si non reperit rem esse, super qua figat pedem, Bart. in l. necessario §. 1. num. 3. ff. de peric. & commod. rei vend. & ibi Bald. numer. 2. ideo quando requiritur veritas facti, vt in his quæ sunt facti, non habet locum fictio, sicut est in possessione, nam captus reuersus ab hostibus non fingitur retro possedisse, l. denique ff. ex quib. caus. maior. & c. kin bollo §. facta ff. de capt. & post. reuers.

De iureiurando.

Titulus XXIV.

S V M M A R I A.

I Iuramentum est affirmatio vel negatio sacra rei attestatiua firmata.

- 2 Iurare per creaturas non licet nisi per illas de quibus in iure exprimitur.
- 3 Iurari sufficit sine tactura nisi ius disponat quod tactu sacrosanctis scripturis iuretur.
- 4 Iuramentum tres debet habere Comites, veritatem iudicium & iustitiam.
- 5 Iuramenti dua sunt species assertorium quod fit de praterito vel presenti, & diuiditur in voluntarium necessarium iudiciale.
- 6 Promissorium quod concipitur super futuro in quo promittitur dandum vel faciendum & est duplex contractus confirmatiuum siue confirmatorium &
- 7 Iuramentum promissorium de per se praestitum ex quo oritur officium iudicis.
- 8 In contractibus clerici iurant sine licentia prelatorum suorum.
- 9 Differentia inter iuramentum assertorium & promissorium.
- 10 Iuramentum confirmatiuum sortitur naturam contractus cui accedit primordiale & originalem.
- 11 Non sortitur naturam contractus accidentalem.
- 12 Supplet defectum Cause & facit praesumi causam expressam esse veram.
- 13 Non supplet defectum consensus.
- 14 Non extendit se ad inogitata vel incognita.
- 15 Dato consensu operatur vim specialis expressionis.
- 16 Operatur vt melior via censeatur electa.
- 17 Limita vt procedat quando adijcitur actui in quo est defectus solemnitatis.
- 18 Accumulat forum fori.
- 19 Facit de minore maiorem.
- 20 Iuramentum firmat contractum } quomodo
iuramentum est seruandum. } differat.
- 21 Iuramentum quando firmat contractum obligatur Contrahenseiusque haeres ex contractu.

- 22 Casus in quibus iuramentum firmat contractum.
- 23 Iuramentum quando statuit Canon esse seruandum, iurans obligatur ex iuramento & non ex contractu.
- 24 Casus in quibus iuramentum est seruandum.
- 25 Iuramentum dolo vi compulsiva aut metu prestitum in causa à lege non prohibito est obligatorium ita ut opus sit absolutione, in causa à lege prohibito non obligat ipso iure.
- 26 Iuramento promissorio multa tacita conditiones insunt.
- 27 Iuramentum quam recipiat interpretationem.
- 28 Iurato à se contractu sponte contraueniens, si sit maior viginti quinque annis ipso iure nota: ut infamia, aditione pacti cui contrauenit priuatur, soluit poenam, accepta restituit & caret omni emolumento quod ex illa pactione fuerat consecutus, qua omnia deputantur ei qui pactum seruauit.
- 29 Excipiuntur ab ista regula tres casus.
- 30 Dicitur poena addit ius canonicum incapacitatem ad alia beneficia obtinenda.
- 31 Limita primo, quia contraueniens iuramento assertorio non fit infamis.
- 32 Limita secundo, quia contraueniens iuramento promissorio incurrit dictas poenas quando venit contra pactum & iuramentum.
- 33 Periurus repellitur à testimonio & iuramento honoris.
- 34 Pactum quo quis promittit rescarcire omne damnum & interesse quod altera pars iurauerit, se passam esse valet.
- 35 Absolutio à iuramento à quo concedatur.
- 36 Absolutio à iuramento in quibus casibus non est necessaria.

In defectum probationum recurritur ad iuramentum, c. fin. hoc tit. c. 2. de prob. c. ex inuentione de procurat. ideo post tractatum de probationibus in genere & specie, subditur

hæc rubrica, Est enim maximum remedium, expediendarum litium. c. nisi Christus & l. i. ff. hoc tit. Iuramentum ¶ est affirmatio vel negatio sacre rei attestazione firmata: Pan. in rub. huius tit. & ibi Can. non est licitum iurare ¶ per creaturas, nisi per illas de quibus in iure exprimitur, per crucem, euangelium, ordinem, altare, c. si aliqua & ibi gloss. mag. & c. habemus 22. quest. 1. c. qui peierat 22. quest. 5. salutem principis: c. quoties 1. quest. 7. non est licitum iurare per membra Dei, auct. ut non luxur. hom. cont. nat. aut per numina improbata, vel propria superstitionem, sed si iuratum est, seruandum erit: l. non eris in princ. vers. diuus ff. hoc tit. cap. mouet 22. quest. 1. Alex. in l. ait prator §. iurari in fine ff. hoc tit. iuramentum improbata publicæ religionis pro eo habetur, ac si iuratum non esset. d. l. non eris in fin. princ. hoc tit. Quando ius disponit simpliciter, quod iuretur, sufficit iurari ¶ sine tactura vel potest iurari in qualibet charta; si vero disponat ut tactis sacrosanctis scripturis iuretur, tunc debent tangi scripturæ. l. generaliter §. fin. C. de reb. cred. & iure iur. clem. 1. §. porro & ibi gl. in verb. tacta & Can. de hæret. c. ut circa vers. coram & ibi gloss. in verb. corporali & verbo prestito & Can. de elect. in 6. Iuramentum ¶ tres debet habere comites, 4. veritatem id est conscientiam veritatis, c. ne quis 22. quest. 2. quia veritas non sufficit, nisi adsit conscientia c. homines 22. quest. 2. iudicium, id est discretionem, ac iustitiam, ut iustum sit & licitum, quod iuratur. c. animaduertendum 22. quest. 2. iuxta infra scriptos versiculos, sit iusiurandum licitum. dicerne notando, quis, cap. paruuli cap. duobus c. seqq. 22. quest. 5. cui, c. nimis c. nullus hoc tit. quid, c. si vero aliquis cap. quintaualis c. sicut 1. & 2. cap. veniens c. venientes hoc tit. per quid, cap. considera 22. quest. 5. ad quid, cap. per inquisitionem de elect. cur, c. vnusquisque 22. quest. 4. quomodo, d. c.

animaduertendum 22. *quest. 2. quando. cap. 1. de feriis c. honestum c. decreuit 22. quest. 1. gloss. mag. in c. 1. 22. quest. 4. Iurjurandi* ¶ dux sunt species, assertorium, & promissorium. Assertorium est quod fit de præterito vel præsentis, in quo asseritur aliquid esse, vel fuisse, & diuiditur in voluntarium, necessarium, iudiciale, quæ sunt iuramenta litis decisoria, *Instit. Imper. tit. de act. §. item si quis postulante §. aque si debitor Instit. de excep. dicta in Institutionibus imperialibus hic non transcribo. Ut iuramentum suppletorium deferri possit sex coniunctim desiderantur de quibus vide c. fin. & ibi post gloss. Can. hoc tit. Mys. obs. 68. cent. 1. Hipp. de Mar. sing. 83.*

6 Promissorium est ¶ quod concipitur super futuro, in quo promittitur dandum, vel faciendum, vel non dandum, vel non faciendum: Et est duplex, contractus confirmatorium siue confirmatorium, quod non causat obligationem, sed confirmat: *Auth. Sacramenta puerum C. si aduers. vend. c. quamuis hoc tit. & iuramentum promissorium ¶ de per se præstitum, ut si iuro soluere decem hoc mense, iuramentum de obseruandis litaturis & consuetudinibus ecclesiarum, præstitum à Prælaris, cum primo ad ipsas accedunt: à canonicis cum recipiuntur in ipsis: rectoribus, & officialibus, quando assumuntur in ciuitatibus tertis & castris: c. 1. h. 1. in 6. & ibi Franc. num. 3. & 6. notab. dicit statuta præsumpta posibilia & non obuiantia lib. rati ecclesie præsumptione iuris & de iure licet repugnent iuris positio vel naturali iuri mutabili & Can. communiter, Ex quo iure civili, vel canonico non oritur obligatio etiam naturalis, Bartol. in l. si quis pro eo num. 4. & 5. & ibi DD. ff. de fideiuss. Bald. in c. cum contingat. num. 18. hoc tit. Aut assertio, quia non interuenit nisi consensus unius, sed officium iudicis nullam præsupponens obligationem; quia canon mandat ob-*

seruari iuramentum, & dirigit verba ad iudicem, *Romen. in l. iurjurandum 2. nu. 2. ff. h. 1. & ibi las. num. 8 & 9. las. in d. auth. Sacramenta puerum num. 7. & seqq. Actus autem contra iuramentum factus tenet tam in temporalibus, quam spiritualibus, licet contrafaciens sit periturus, Pan. in c. dilecto nu. 17. 18. & 19. de prob. & ibi Can. Speciale est quod ex iuramento liberti de præstatio operas oritur obligatio, l. vi iurjurandi ff. de oper. libert. l. si quis pro eo ff. de fideiuss. In contractibus ¶ clericis possunt iurare sine licentia suorum superiorum, Pan. in c. 1. num. 18. & seq. de iuram. cal. Franc. Marc. dec. 568. nu. 4. & dec. 691. num. 4. part. 2. Regula est quod iurandi contempta religio Deum vltorem habet. si per Dei numen, si vero per principis venerationem fuerit petieratum, punitur extraordinarie: l. 2. C. de reb. cred. & ibi gl. fin. & Salic. ac DD. Attamen magna est inter prædicta iuramenta ¶ differentia, nam cum quis iurat de præsentis, vel præterito, non est infamis, si dicerat, nisi condemnatur, l. Lucius Titius & ibi gl. mag. in verb. debeant Bartol. & Ang. de Perus. & DD. ff. de his qui not. infam. c. quicumque & ibi gl. fin. & Can. 6. q. 1. Bart. in l. 2. C. de reb. cred. & ibi Bald. & DD. Franc. Marc. quest. 705. part. 1. Si iurat de futuro, & tunc aut illi cum quo contraxit, & infamatur ipso iure, & priuatur suis officiis, si dicerat, quia venit contra pactum & Sacramentum, l. quoties & ibi Bart. post glo. in verb. priuatos C. de dignit. lib. 12. l. si quis maior C. de transact. Bald. in l. 1. numer. 10. C. de reb. cred. Franc. Marc. quest. 705. part. 1. Aut iurat sibi ipsi & Deo tantum, & tunc non infamatur: gl. ff. in d. l. Lucius in verb. debeant gl. fin. in d. c. quicumque & vtrobiusque DD. Alij dicunt, quando quis in iudicio scienter deierat, semper fit infamis, quando tendit in alterius præiudicium: gl. fin. in d. cap. quicumque 6. quest. 1. Salic. num. 4. distinguit & DD.*

DD. communiter in l. 2. C. de reb. cred. & ibi Bald. recenset octo penas per iurij Fr. Marc. quest. 705. numer. 2. & quest. seq. part. 1. in iuramentis promissoriis certæ sunt conditiones, gloss. in cap. quemadmodum in verb. conditio per l. Hostien. recenset sedecim & Can. communiter hoc tit. c. fin. 2. 1. quest. 3. & ibi gl. & Can. nullæ insunt in iuramentis assertoriis: glo. in d. c. quemadmodum in verb. conditio per l. si mulier à viro C. de iure dot. Host. in d. c. quemadmodum in sine num. 1. cap. homines & c. seq. 22. quest. 2. promissio sub fide principis, aut nobilis, tam de iure quam moribus Germaniæ iuramento comparatur, c. ad aures de his que vi met. caus. fiunt & 7. ruenit & ibi gloss. fin. & Can. de sub. iust. c. 2. & ibi glo. in verb. interpositione & Can. de sponsal. Gail. obs. 59. lib. 2. Mys. obs. 17. cent. 1. Instrumentum confirmatiuum fortitur naturam actus, siue contractus, cui accedit primordiale & originale, l. fin. C. de non numer. pecun. quemadmodum hoc tit. in cautionibus iuratis habet locum exceptio non numerata pecuniæ, d. l. fin. C. de non numer. pecun. & recipit conditiones omnes actus, super quo interponitur, d. c. quemadmodum Oldrad. cons. 238. num. 2. Dec. cons. 408. num. 9. Paris. cons. 110. nu. 33. & seqq. vol. 1. vi donatio causa mortis iurata reuocari potest, Cepb. cons. 44. nu. 31. vol. 1. non impedit reuocationem actus sui natura reuocabilis, quando est reuocabilis ex alio, quam ex debilitate sua: l. qui Romæ §. Flauus & ibi las. num. 20. & seqq. ff. de verb. oblig. Rot. decis. 489. sub num. 5. & non obstat part. 1. diuers. hinc titularus in beneficio procurator constitutus ab habente regressum ad beneficium, cum iuramento de non reuocando ad cessandum regressum, potest reuocari, etiam si ex cassatione regressus titularus habiturus fuisset facultatem renunciandi, quia admissio renunciationis pendet ex voluntate superioris, & non est in-

teresse considerabile in pecunia, vel diminutione patrimonij, quod tantum consideratur in reuocatione procuratoris, Achil. decis. 10. de procur. l. si venditor §. si quid emptor ff. de seru. export. Non fortitur fortitur naturam actus siue contractus, gl. in l. certi conditio in verb. ex omni causa in princ. & ibi DD. ff. si vert. pet. denunciatio litis, quæ fieri debet venditori scienti, sublata censetur, si in instrumento venditor iurauerit defensionem emptoris in se suscipere: Rot. diuers. decis. 69. part. 2. Alex. in l. 2. §. voluntatem num. 16 & ibi las. num. 27. & DD. ff. solut. mat. Couarr. variar. resp. lib. 3. c. 17. num. 3. plures citans But. in c. breui hoc tit. iuramentum non trahitur ad nullitatem ex post superuenientem, ob gabellam non solutam, insinuationem non factam, Rot. diuers. dec. 125. num. 1. 4. que nullum textum allegat part. 1. Bald. in l. illud n. 14. & ibi add. plures cumulat C. de sacros. eccles. & c. Freder. de senis cons. 281. Rom. in l. mod. stinus num. 18. de donat. Gail. late obs. 39. lib. 2. alias limitationes videre poteris apud Marc. Ant. Baureriam in tract. de virtute iuramenti nu. 134. & plurib. seq. Crauet. cont. 10. nu. 7. Supplet defectum fortitur causæ, & facit præsumi causam extrellam esse veram, vt si alienatio rerum minoris, medio eius iuramento, sine causa facta fuerit, aut facta fuerit ex causa æris alieni iuxta l. in gis puto §. fin. ver. si tamen titulo tenus ff. de reb. eor. qui sub tut. & c. vtroque casu valet venditio, & si causa sit expressa, statim eis assertioni, Put. decis. 244. libr. 3. per auct. Sacramenta puberum C. si aduers. vendit. nisi constaret de falsitate causæ, Dec. cons. 403. sub n. 22. vers. 3. quia vendita approbatus à Rot. Put. decis. 204. in fin. lib. 2. Non supplet defectum fortitur consensus, quia natura iuramenti est vt eius obligatio à consensu procedat: & se non extendit ultra id super quo est præstitus consensus fortitur incogitata, vel incognita, l.

ta, l. fin. ff. qui satisd. cog. l. si liberus ff. de oper. libert. Bart. in l. si qui pro eo num. 15. ff. de fideiuss. Rom. cons. 517. num. 24. & seqq. vel ad ea de quibus merito secundum communem reputationem hominum non debuit cogitari, c. veniens c. petitio hoc tit. Pulchre Pan in d. c. veniens sub n. 4. post gloss. & ibi Can. vel per errorem promissa, Crauett. cons. 147. n. 15. & ibi Put. decis. 204. in fine libr. 3. l. cum putarem ff. famil. ercisc. l. maioribus C. comm. veriusque iud. & c. l. si post diuisionem C. de iur. & fact. igno. vt pactum iuratum de soluendo canones de semestri in senestri, Bald. in c. querelam nu. 5. hoc tit. l. 2. in princ. C. de iure emphyt. stante conuentione paciscentium, deuolutionem emphyteusis fieri ob non solutionem canonis per biennium vel triennium continuum, non potest operari effectum caducitatis, vel deuolutionis ante biennium, vel triennium, quia sic operaretur contra intentionem iurantis: Rot. diuers. decis. 3. num. 3. & seqq. part. 2. c. qui peierare 22. quast. 5. Couarr. in c. quamuis prima pars relect. cap. 5. num. 1. & 2. dato autem consensu † operatur vim specialis expressionis, & sufficit quod adsit consensus, saltem in genere, cap. ex rescripto & ibi gloss. in verb. & uxorem & Can. hoc tit. vt mulier fidei iudendo obligatur efficaciter, quamuis de beneficio Velleiani non fuerit certiorata, Pan. in d. c. ex rescripto nu. 9. etiam si intercedat pro marito suo, licet hoc casu sit magis priuilegiata per auth. si qua mulier C. de Velleian. Fab. Bald. Alberic. & Paul. de Castro in d. authen. si qua mulier. Eadem ratione valet renunciatio caluum fortuitorum, generaliter facta, appposito iuramento; perinde ac si casus fortuiti essent specialiter enumerati, Bald. in l. 2. nu. 12. C. commod. per l. cum pater s. filius matrem ff. de leg. 2. Præterea operatur vt † melior via censeatur electa, & eandem habet vim, quam clausula & omni meliori modo, d. l.

cum pater s. filius matrem ff. de leg. 2. cap. 4. & ibi Pan. notat numer. 2. hoc tit. Roman. in l. 1. s. si quis ita num. 21. & seqq. ff. de verb. oblig. fideiussor, si iurauit, potest obligari in plus, vel in aliud, quam principalis. Angel. in d. s. fideiussores in fine Inst. de fideiuss. item promittens factum alienum ad nihilum obligatur, nisi specificè promiserit se curaturum, s. si qui alium Inst. de iur. stipul. tamen si simpliciter promiserit factum alienum, cum iuramento, obligatur ad operam præstandam, sicut si specificè obligasset, Pan. in d. c. ex rescripto in fine hoc tit. Angel. in l. inter stipulantem sub num. 3. & ibi Alexan. ff. de verb. oblig. Greg. xv. decis. 241. & ibi annot. Limita † vt procedat iuramentum ad iudicium actui, in quo est defectus solemnitatis, non autem quando ad iudicium actui, qui non potest valere ex defectu substantiæ vel deficientis consensus, quoniam tunc non facit valere actum, vt valere potest, sed statuit regulæ l. si ego ff. si cert. per. volentis vnam conuentionis speciem non posse transire in aliam ex seipso, Roman. cons. 517. n. 24. in fine & nu. seqq. l. an inuitu & ibi glo. 1. Barto. & DD. ff. de acceptil. l. si vnus s. fin. & ibi gl. 1. & DD. ff. de pact.

Accumulat † forum foro, quando de iplo iuramento principaliter agitur, quod seruetur, & contra laicum vterque iudex tam secularis quam ecclesiasticus, est competens ad obseruantiam iuramenti, & ad pœnam perituri; imo secundum aliquos mutat forum: secus si in dubium probabile reuocaretur, an iuramentum esset licitum vel non, quæ causa ad ecclesiasticum est remittenda & ad eum tantum spectat: cap. fin. & ibi pulchre Franc. num. 9. & 10. de foro compet. in 6. post Ioan. Andr. & alios Andr. Gail obseru. 25. n. 4. libro 1. Pan. in c. cum sit generale numer. 21. de foro compet. in foro pœnitentiæ laicus de iuramento cognoscere non potest, cum laicus nullo

nullo casu habeat potestatem clauium in
 absoluendo & ligando, *c. pastoralis* §. 1. & ibi
 gloss. in verbo *praterquam* in mortis articulo de of-
 fic. ordin. Hæres iurantis virtute contractus
 iurati, non potest conueniri coram eccle-
 siastico, prout etiam hæres ex non obser-
 uatione contractus iurati non incurrit per-
 iurium, *Pan. in cap. veritatis* num. 3. & *Cassad.*
decis. 2. num. 9. & 10. hoc tit. Angel. in auth. de
iur. a mor. quest. num. 2. Capell. Tholos. quest. 416.
 quia iuramentum ex parte iurantis est per-
 sonale, ex parte recipientis potest esse reale,
 & etiam personale, *c. veritatis* & ibi *Pan. num.*
3. & Can. hoc tit. pulchre Andr. Gail. obs. 27. libro
1. Zab. in Clem. 1. §. fin. in 6. 7. 8. quest. de iure-
iur. poterit tamen contra hæredem iurantis
 implorari officium iudicis ecclesiastici, vt
 compellat eum satisfacere, ad exoneratio-
 nem animæ de functi, *cap. à nobis in fine de sent.*
 19. *excomm. Hac* tñ de minore maiorem, & eum
 obligat ad obseruantiam contractus, quasi
 contractus iudicij, etiam sine solemnitati-
 bus factorum, redditurque ea inretractabilia,
 ac tollit beneficia non quidem iuris com-
 muni, quæ dantur læsis re ipsa ob deceptio-
 nem ultra dimidium iusti pretij, gloss. *fin. in fi-*
ne in c. cum causa de empt. & vend. & ibi Can.
Alf. obs. 7. cent. 4. verum beneficia resti-
tutionis in integrum & nullitatis, actus,
auth. sacramenta puerum & ibi gloss. in verb.
contractibus & DD. C. si aduers. vend. gloss. in §. i-
tem sacramenta in verbo super contractibus & ibi
feud. de pace tenendi inter subd. & c. in vsib. feud.
Capell. Tholos. quest. 45. 49. & 106. Greg. xv. dec.
406. idem obrinet in distractu, salu. in d.
auth. sacramenta num. 17. pulchre Andr. Gail. obs.
41. lib. 2. quando minor ipse iurat: si alteri
 iuramentum deferat, aduersus tale iurame-
 tum restitui potest, *l. nam postea §. si minor & i-*
bi las. num. 1. ff. hoc tit. & Bald. in princ. & num.
7. Gail. d. obs. 41. n. xj. secus est in iuramento

assertorio, super contractu per minorem,
 præstito, quo se maiorem affirmavit, cuius
 prætextu excluditur à beneficio restitutio-
 nis in integrum, *l. si alterius & ibi Barr. C. si*
minor se maior. dix. non autem excluditur à
 beneficio nullitatis allegandæ, *Roman. cons.*
12. numer. 5. Mars. sing. 299. Cremens. sing. 163.
 Notandum est quod magna sit differentia
 † inter hæc duo, iuramentum firmat contra-
 ctum inualidum, & iuramentum est seruandum.
 Primo casu obligatur ex contractu, contra-
 hens, † eiusque hæres, *d. o. veritatis & ibi Can. 21*
Pan. in cap. cum contingat num. 8. hoc tit. Salicet.
in d. auth. sacramenta numer. 23. & ibi las. num.
38. & seqq. & licet iurans absoluatur à iura-
 mento, non propterea potest venire contra
 contractum, sed absolutio hoc operatur vt
 agens ad rescissionem contractus, non inci-
 dat in periurium; *Pan. in c. 1. num. 12. & in d. c.*
cum contingat num. 9. & Felin. in c. 1. num. 29. qu.
8. hoc tit. nisi absolutio obtenta sit cum nar-
 ratiua enormis læsionis, & facultate dicen-
 di de simulatione contractus; *Mohed. de-*
cis. 4. de empt. & vend. Ioann. de Imol. in l. nemo
potest num. 7. de leg. 1. quia iuramentum inter-
 positum super contractu simulato, non fir-
 mat contractum, gloss. in l. emptione C. plus val.
 quod agit & c. & ibi Ang. *Pan. in c. ad nostram nu.*
5. de empt. & vend. & ibi Can. las. in l. nemo po-
test num. 41. 41. & seqq. & ibi alex. ff. de leg. 1.
 hæres vero non tenetur perere absolutio-
 nem à iuramento per defunctum præstito,
 & nihilominus potest allegare exceptiones
 omnes quas ipse defunctus, petita absolu-
 tione, opponere potuisset, & potest agere
 ad rescissionem contractus nulla petita ab-
 solutione à iuramento, *Auth. de iure iur. a mor.*
præst. & ibi Ang. n. 2. per illum text. Bald. in auth.
theon. 12. C. de vsur. Am. Gail. obs. 27. nu. 5. lib.
 1. iuramentum † firmat contractum, Pri-
 mo quoties actus principaliter prohibetur,
 fauore

fauore personæ, licet secundario fauore rei-
 publicæ, vt fundi dotalis alienatio: *cap. cum
 contingat hoc tit. c. 2. eod. in 6.* Alienatio rerum
 immobilium minoris sine requisitis solem-
 nitatibus: *l. 1. & ibi glo. in verb. periurij causa
 sua auth. Sacrament. C. si aduers. vend. fideiussio
 mulieris, cap. ex rescripto & ibi gl. pñ. hoc tit.
 Castr. in auth. si qua mulier num. 2. C. ad Velleian.*
 Secundo quando iuramentum est licitum
 ex omni parte iurantis, recipientis, & rei,
 super qua interponitur; licet alia ratione a-
 ctus sit à iure improbatus, dummodo ob-
 seruantia iuramenti non sit nutritiua pecca-
 ti, nec tendit in præiudicium tertij: *c. quanto
 §. si vero hoc tit. c. quamuis in verb. firmatu & c. o-
 mnino seruare debet de pact. in 6. Nicol. Euer-
 hard. in loco aui iura. n. 5. Ideo firmatur iu-
 ramento pactum, quo filia, recepta dote re-
 nunciat hæreditati paternæ; *d. c. quamuis de
 pact. in 6. Gail. obs. 147. lib. 2. renunciaciones
 quas faciunt minores tutoribus, & curato-
 ribus de administratione: Bald in d. authent.
 Sacramenta puberum n. 14. stipulatio alteri
 facta ita quod alteri acquiratur a cto: *l. quo-
 ties cordis l. q. 7. & ibi gl. in verb. & per te Fel. in
 sal. Greg. num. 27. & seqq. & ibi Can. donatio
 inter patrem & filium: Bald in l. fin. C. de vsu-
 cap. pro donat. nu. 6. & 7. Guid. Pap. quæst. 146.
 Gail. obs. 38. l. b. 2. donatio inter virum & vxo-
 rem: Bart. in l. si quis pro eo in fine ff. de fideiuss. &
 in l. Seius & Augerius num. 7. ff. ad l. falsid. Capell.
 Tholos. quæst. 262. Gail. obs. 40. lib. 2. dona-
 tio per militem, vel doctorem facta suæ fo-
 cariar: *Roman. conf. 43 ad 1. num. 5. transactio
 facta sine prætore super alimentis in vltima
 voluntate relictis: Bart. in l. si quis pro eo in fine
 Imol. in d. c. cum contingat n. 9. & seqq. transac-
 tio super dependentibus ex testamento,
 non visis, cognitisque verbis testamenti:
 Ias. in d. l. de hie n. xj. ff. de transact. Imol. in d. c. cū
 contingat n. 96. contractus, prodigi: Imol. in d.****

*c. cum contingat, n. 68. & seqq. Franc. Aretin.
 cont. Bart. in l. si cui bonis nu. 5. ff. de verb. obligat.
 Capell. Tholos. quæst. 499. Promissio de non
 accusando vxorem de adulterio, c. quem ad-
 modum §. si. in fine hoc tit. Tertio iuramentum
 firmat contractum, quando interponitur
 super actu, cui lex non assiluit, nec resistit,
 vt super pacto nudo: *arg. l. nuda C. de contrah.
 & committ. stipul. Bart. in d. si quis pro eo n. 12. ff.
 de fideiuss. Imol. in d. c. cum contingat, sub nu. 80.
 vers. octauum membrum est & num. seqq. iura-
 mentum autem non habet vim pacti, non e-
 nin iurando promitto parti, sed magis Deo,
 & ideo non est pactum, quod est duorum
 consensus in idem, Bart. in d. l. si quis pro eo n.
 5. Altero casu ¶ quando canon statuit ser-
 uandum esse iuramentum, iurans obligatur
 ex iuramento & non ex contractu, hæres
 iurantis non obligatur, iurans postquam sol-
 uit, potest repetere, & antequam soluat pe-
 tere absolutionem à iuramento, quæ ei
 est concedenda, *cap. 1. & ibi Pan. num. 12. &
 Can. hoc t. Pan. in d. c. cum contingat n. 8. & Bald.
 num. 15. & absolutus immediate potest con-
 trauenire, Pan. in d. c. cum contingat nu. 9. & ibi
 Can. Seruandum ¶ est autem iuramentum. 24*
 Primo quando contractus est reprobatus or-
 dio creditoris, quia non licet debitori con-
 temnere iuramentum ob peccatum credi-
 toris: vt promissio solutionis vsurarum: *c. 1.
 & ibi Pan. & c. debitores de iureiur. oppigno-
 ratio cum pacto legis commissoria, c. signifi-
 cante & ibi Pan. de pign. siue ea sit specialis, si-
 ue generalis, Franc. Marc. q. 8. part. 1. mutuum
 contractum à filio familias contra Senarul-
 contulum Macedonianum, Bart. in d. l. si
 quis pro eo n. 10 Imol. in d. c. cum contingat n. 66
 venditio facta officiali durante officio, l. non
 licet ff. de contrah. empt. l. cum ipse C. eod. & ibi gl.
 fin. Secundo quando reprobatur contra-
 ctus ob defectum solemnitatis formalis:
 Bart.***

Barr. in d. l. si quis pro eo n. 14. vt iurata fidei-
iussio in duriorem causam, vel in aliud, vel
quando principalis, non tenetur, non valet
vt fideiussio, quia iuramentum non supplet
formam, sed valet eo modo quo valere po-
test nempe vt principalis expromissio: l. &
elegantior § feuerus pactiois ff de dol. l. qui liber-
tinus in fin ff de oper. libert. Rom. in l. 1. §. si quis
ita num. 24. ff. de verb. oblig. Testamentum iu-
ratum, vbi non est solemnus numerus testiū,
valet vt codicillus, l. cum pater §. filius matrem
ff. de legat. 2. Imol. in d. c. cum contingat num. 74.
& seq. *Barr. in d. l. si quis pro eo sub n. 13. Roman.*
in d. §. si quis ita num. 22. Tertio quando actus
improbatur, à iure propter defectum so-
lemnitatis probatorie introductæ ob
publicam vtilitatem, Imol. cont. *Barr. in d. c. cum*
contingat n. 73. & ibi *Pan. num. 26.* quia quoad
ipsum iuramentum sufficit probatio iuris
diuini per duos vel tres testes, & deficienti-
bus omnibus probationibus tenetur in foro
animæ, in quo non licet contra proprium
iuramentum venire, c. si vero hoc tit. c. si pecca-
tum 22. q. 1. quia iuramentum est de iure di-
uino & obligat Deo. Quarto generaliter
seruandum est iuramentum in omnibus ca-
sibus quando nō vergit in dispendium æter-
næ salutis iurantis, nec redundat principa-
liter in alterius detrimentum, cap. 2. in fine de
pact. in 6. & ibi gl. pen. & fin. & *Can.* Vt aliena-
tio aduentitiorum in quibus pater habet v-
tumfructum facta per filium familias sine
voluntate patris & iuramento firmata quo-
ad præiudicium patris, quamdiu superstes
est non valet, ceterum parte mortuo &
postquam filius effectus est sui iuris vires ha-
bet, in ipso filij præiudiciū, *Myn. obs. 10. cent.*
3. Imol. in c. cum contingat n. 43. de iureiurando.
Quando autem iuramentum non potest
seruari sine dispendio æternæ salutis iuran-
tis, vt quia est contra bonos mores, c. non est

Summa in Decretales.

obligatorium de reg. iur. in 6. c. sicut ex litteris c. in-
tellecto hoc tit. c. 1. eod. in 6. vel contra publi-
cam vtilitatem principaliter, c. si diligenti de
for. compet. l. quemadmodum C. de agric. & cens.
lib. xj. late & pulchre *Bald. in d. c. cum contingat*
n. xj. & seqq. aut quando tendit principali-
ter in præiudicium tertij, l. hoc edictali C. de se-
cund. nupt. c. venientes & c. sicut nostris hoc tit.
tunc iurans non indiget absolutione, nisi ad
cautelam, c. cum quidam §. fin. & ibi gl. pen. h. t.
quia iurando peccatur non contrauenien-
do, 22. qu. 4. in summa & ibi gl. mag. cap. 1. c. ma-
gna c. diffinitio 22. qu. 4. c. quemadm. hoc tit. pro-
ut latius hæc profequitur *Barr. in d. l. si quis*
pro eo ff. de fideiuss. Imol. in d. cap. cum 25
contingat lal. & DD. in d. auth. Sacramen-
ta puerum.

Iuramentum ꝑ dolo, vi compulsiva, aut
metu præstitum in casu à lege non prohibi-
to est obligatorium, ita vt opus sit absolu-
tione: l. ex falsis & ibi gl. in verbo præcipimus C.
de transact. c. si vero c. verum hoc tit. in casu à
lege prohibito non obligat ipso iure: d. c. cum
contingat c. licet hoc tit. in 6. c. quamuis de pact. in
6. auth. sacramenta puerum in fine C. si aduers.
vendit. *Gail. obs. 42. lib. 2.* ratio diuersitatis est
quia si principale pactum, super quo inter-
ponitur iuramentum coactum, nullo iure
sit prohibitum, tunc vnus tantum est defe-
ctus, nimirum ius vel metus, ceterum si
principale pactum per se sit prohibitū, vt in
muliere consentiente in alienatione fundi
dotalis, filia renunciante accepta dote hære-
ditati paternæ, tunc duplex est vitium, nem-
pe ius, metus, & legis resistētia, & vnicum
iuramentum non potest supplere duos de-
fectus, *Pan. in d. c. cum contingat num. 3. Felin in*
d. c. si vero num. 8. vers. hanc conclusionem hoc tit.
Andr. Gail. obser. 42. lib. 2. Surd. decis. 154. numer.
12. quando est restrictum, sed si amplum sit
& prægnans aptum comprehendere plures
Fff defe-

defectus, ut iurando omnium & singularium in instrumento contenta obseruare, tunc supplet plures defectus, *Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 73. idem Seraph. decis. 1184. num. 15. plures cumulans gloss. fin. in fine in c. cum causa & ibi Can. de emp. & v. nd. Crau. cons. 7. numer. 4. & cons. 114. sub num. 9. Gregor. xv. decis. 391. sub*
26 num. 6. & ibi annot. Multæ † *tacitæ conditiones insunt iuramento promissorio, prima est si mihi fidem seruaueris, l. fin. C. de non numer. pecun. c. sicut el. 3. §. fin. hoc tit. Secunda, si iudex non præcipiat contra, l. non videntur §. qui iussu ff. de reg. iur. l. fin. ff. de leg. commiss. Tertia, nisi fuero absolutus, c. 1. c. sicut el. 3. hoc tit. Quarta, si iuro stare mandatis iudicis, arbitri, vel arbitratoris, intelligitur de æquis, c. veniens c. quinta uallus hoc tit. consultius tamen est ut petatur absolute iuramento ad cautelam à iuramento, quam Episcopus debet dare præmissa summaria cognitione super æquitate vel iniquitate præcepti, d. iuribus. Quinta, inest conditio ex natura rei, ut iuramentum de dote danda, intelligitur si nuptiæ sequantur, l. stipulationem l. tali ff. de iur. dot. ac etiam contractus, l. quaro §. inter locatorem ff. de locat. & ibi gloss. in verbo paruerit & DD Sexta, ex qualitate personæ, ut si iuro soluere tutori ad certam diem, si interim sit remotus ab administratione, non teneor illi soluere, l. quod si forte §. 1. ff. de solut. l. post mortem §. tutor ff. quand. ex fact. tut. vel curat. & c. Pan. in c. 2. nu. 6. de nou. oper. nunciat. Septima, si res in eodem statu permanet, c. quemadmodum & ibi gloss. in verbo oculos & c. ad nostram hoc tit. Octaua, in omni iuramento tacite intelligitur verisimilis & communis intellectus hominum, c. veniens & ibi gloss. 2. in fin. & Pan. num. 5. hoc tit. l. adigere in fine ff. de iurepat. unde si clericus qui iurauit stare mandato Episcopi, qui ei præcepit ut beneficio renunciaret, & quod non appellaret, non habet necesse pe-*

tere relaxationem iuramenti, *Pan. in d. c. veniens num. 5. & excipitur iusta causa impedimenti, l. 2. §. inde quaritur ff. de stat. liber. l. fin. ff. qui satisd. cogn. c. ex parte 2. de cleric. non resid. hinc compensatio probata obstat agenti ad debitum pecuniarium sibi promissum cum iuramento, Bart. in l. amplius num. 8. ff. rem rat. hab. & ibi add. plures cumulat. pulchre Afflic. decis. 153. & ibi Visill. Nona, in quolibet iuramento est excepta auctoritas superioris, d. c. veniens & ibi gloss. & Can. l. fin. in princ. ff. ad municip. text. in c. venientes §. quia vero hoc tit. & ibi gloss. allegat. concord. appellatione superioris venit etiam pater, l. 2. ff. de iust. & iur. Alex. in l. fin. num. 3. & seqq. ff. qui satisd. cogn. quando præstatur super re subiecta superiori, vel super iuribus ad eum pertinentibus, *Pan. in c. constitutus num. 8. de rescript. ideo is qui iurauit, tempore receptionis suæ in canonicum, seruate statuta & consuetudines ecclesiæ, si postea impetret à Papa aliquas præbendas contra consuetudinem illius Ecclesiæ, non est periurus, & valet impetratio, præsertim si in gratia ponantur clausulæ derogatoriæ hodie poni consuetæ, videlicet non obstantibus statutis & consuetudinibus ecclesiæ contrarijs etiam iuramento & confirmatione apostolica roboratis, Rot. decis. 1. hoc tit. in nou. c. cum aliquibus de rescript. in 6. & ibi Can. c. & cui & ibi post gloss. 1. Can. de præb. in 6. Ferrer. cons. 75. per tot. Prædictæ conditiones non reddunt iuramentum conditionale, quia nec conditiones quæ tacitæ insunt, reddunt legatum conditionale, l. conditiones ff. de cond. & demonstr. Host. in c. quemadmodum num. 2. hoc tit. & ibi Can. communiter. Iuramentum recipit † interpretationem in foro pœnitentiali secundum intentionem iurantis, c. humana aures 22. quæst. 5. c. tua nos & ibi gloss. pen. & fin. de sponsal. c. significasti & ibi gloss. pen. de homicid. in foro contentioso est interpretandum,**

dum, ampliandum, & restringendum se-
 cundum ius, quando est generaliter præsti-
 tum, c. venientes c. ad nostram el. 3. hoc tit. c. hoc vi-
 detur vers. fin. & ibi gloss. mag. 22. quast. 5. c. ex
 literis & ibi gloss. pen. & fin. de sponsal. Pan. in c.
 veniens sub num. 4. in fine hoc tit. quando vero
 est præstitum super re vel causa certa intelli-
 gitur prout iacet, c. debitores de iureiur. c. ad au-
 res c. ad audientiam de ijs qua metusq. caus. fiunt
 & c. l. si actor ff. hoc tit. Maior viginti quinque
 28 annis, sponte, & ex libero arbitrio † con-
 traueniens pacto, contractui, aut trans-
 actioni à se iuratis per Deum, aut salutem
 principis, ipso iure notatur infamia, actio-
 ne causæ, siue pacti, cui contrauenit, priua-
 tur; etiam vbi de sola manutentione posses-
 sionis agitur Nat. cons. 37. numer. 37. & seqq.
 Greg. xv. decis. 64. Parte opponente, alias pro-
 cellus tenet, Crau. cons. 159. sub num. 15. vers. 3.
 respondo Greg. xv. dec. 64. n. xj. & non alia, or-
 ta ex alia contra eum, super quo non deliquit:
 Roman. sing. 499. l. si quis maior ibi ex pactione vel
 transactione illa C. de transact. soluit pœnam,
 quæ pactis probatur inserta, accepta resti-
 tuit, rerum proprietate caret, & fructibus
 perceptis, ac omni emolumento, quæ pa-
 ctione illa vel transactione fuerit consecu-
 tus; quæ omnia mox deputantur, ei, qui in-
 temerata pacti iura seruaerit, per l. si quis ma-
 ior C. de transact. quæ loquitur in transactio-
 ne, & habet locum in omni pacto & con-
 tractu iurato, c. paruuli & ibi gloss. in verb. causa
 22. quast. 5. Iason. in d. l. si quis maior num. xj. &
 seqq. & num. 24. & ibidem DD. Rom. sing. 499.
 Tuscu Rot. diuers. decis. 97. num. 8. & seqq. part. 2.
 Rot. Far. dec. 710. part. 1. Idem iuris est in reo in
 his pœnis quæ ei possunt aptari, gl. in d. l. si quis
 maior in verb. consecutus & ibi Bart. nu. 12. Fun-
 datur super iuramento, d. l. si quis maior ibi eas
 autem inuocato Dei omnipotentis nomine eo au-
 more solidauerint Rot. diuers. dec. 583. num. 1. part.

1. Præsupponit dolum, quo cessante cessat
 eius dispositio, alex. in l. fin. l. 6. ff. qui satisfd.
 cog. & c. Rot. diuers. decis. 583. num. 3. & seqq. plu-
 res cumulans Rot. diuers. 277. numer. 6. & decis.
 279. num. 9. part. 2. Probatur dolus, si proba-
 tur contrauentio contra pacta expressa, l. non
 potest dolo carere ff. de reg. iur. l. ait prator ff. que
 in fraudem credit. Excipe 1. † quia is qui 29
 non soluit in termino, non præsumitur per-
 iurus, nisi 1. inquiratur aut voluntarie non
 soluerit, an necessitate coactus, quia necessi-
 tas excusat à periurio, c. querelam & ibi Bald.
 num. 1. & 2. hoc tit. tamen non vitiat stipula-
 tionem, quin condemnatur ad soluendum:
 l. continuus §. illud ff. de verb. oblig. Secundo pau-
 pertas excusat à periurio, l. si procuratorem §.
 si ignorantes ff. mand. 3. Potest pars pœnam sibi
 debitam ex periurio remittere, quia concernit
 eius fauorem, arg. c. 1. hoc tit. Socin. sen.
 in l. 1. num. 113. ff. de solut. matr. Rot. diuers. dec.
 19. in fine part. 1. continet pœnam legalem
 ex ea parte, quod contraueniens cadit à
 commodo contractus, quam ecclesia licite
 potest exigere, pœna vero conuentionalis,
 quæ pactis probatur inserta, ratione appro-
 bationis, dicitur legalis, & difficultas est an
 ecclesia hanc possit exigere, quia legalis est
 ex lato vocabulo; late Rot. diuers. dec. 279.
 part. 2. d. l. si quis maior ibi restituuta pœna quæ pa-
 ctu probatur inserta l. ead. C. locat. c. dilecti filij &
 ibi gloss. in verb. per pœnam & Can. de arbit. c.
 suam & ibi gloss. & Can. de pen. Capr. concl. 70.
 non admittit purgationem moræ de iure
 ciuili, aut de æquitate canonica, etiam si is,
 qui incidit in pœnas d. l. si quis maior, offerat
 se paratum realiter satisfacere de omni, &
 toto eo in quo tenetur vigore contractus
 iurati, Iason. cons. 9. numer. xj. & seqq. vol. 1.
 Hisce pœnis addit † ius canonicum in- 30
 habilitatem ad alia beneficia obtinenda,
 argum. c. testimonium de testib. Mohed. decis. 2.

circa finem de simon. Freder. conf. 48. quia collatio facta criminoso, ad eius instantiam est subreptitia, & subreptio in gratiosis vitiat ipso iure. *Par. dec. 406. lib. 2. Fel. in c. 2. n. 5. vers. limita etiam omnia prædicta de rescript. Fel. in c. inquisitionis n. 8. de accus. & utrobique Can. Secus si Papa confert motu proprio, Caputaq. dec. 135. part. 1. Clem. si Romanus & ibi Can. de prob. Rot. dec. 6. & 7. de prob. in nou. Remotionem à beneficio obtento, & depositionem ab ordine, non ipso iure sed per sententiam, c. tuanos & Pan. in c. querelam in 2. not. hoc tit. c. cum non ab homine de iud. Dec. in c. 2. num. 5. & seqq. de rescript. Staphyl. de litt. grat. tit. de var. mod. var. §. considerandi modo essent num. 6. & seqq. Garc. de benef. part. xj. cap. 10. §. 2. nu. 266. & seqq. quia infamia & periurium non priuat aliquem, ipso facto, beneficij, dignitatibus, & honoribus obtentis, de quo dubitat Pan. in d. c. querelam num. 3. & seqq. pro quo videtur text. in l. quoties C. de dign. lib. 12. & ibi gloss. in verb. priuatos Bartol. & DD. Achil. decis. 1. hoc tit. Fel. in c. querelam n. 1. hoc tit. Dec. in 31 2. de rescript. n. 10. & seqq. Signatura tamen non dat pro periurio priuationem beneficiorum, nisi periurium sit iudiciale, Staphyl. de litt. grat. tit. de var. vacat. mod. §. considerandi nu. 8. in fine, hinc constituens procuratorem ad cassandum regressum, & postea eum reuocans efficitur periurus, sed non priuatur suo regressu. Achil. decis. 7. de renunciat. iuribus supra allegatis Fel. in c. ex parte 1. post num. 4. vers. idem Nic. miles in repert. de rescript. facit. l. si ita stipulatus fuero hanc summam 120. de verb. oblig. Cassad. decis. 4. de priuil.*

32 Limita primo † quia contraueniens iuramento assertorio non incurrit prædictas pœnas, l. 1. & l. 2. iuncta l. fin. ff. de crimine stell. gloss. pen. mag. in l. lucius de his qui not. infam. Archid. in c. auctoritatem num. 15. quaest. 6. Pan. in d. c. querelam sub num. 3. ideo bis resignans idem

beneficium, & iurans, quod in resignatione non interuenit fraus, non est periurus & infamis. *Pur. decis. 162. lib. 1. l. pen. vers. aditus quoque itaque & ibi post gl. pen. DD. C. si min. se maior. dix. Limita secundo, quia contraueniens iuramento promissorio de futuro, non incurrit dictas pœnas, nisi & contra pactionem & contra sacramentum veniat: alioqui si iurat quod hodie comedet carnes, & contrauenit, non ita. *gl. pen. mag. in d. l. lucius. Omnis autem periurus † indistincte repellitur à testimonio; c. testimonium de test. gloss. pen. in d. l. lucius in fine. etiam post peractam pœnitentiam, c. testimonium de testib. Franc. Marc. quaest. 706. num. 4. part. 1. c. quicumque 16. quaest. 1. & ibi gl. in verb. testimonium & Can. Et à iuramento honoris: quia amittit beneficia omnium legum, canonum, & statutorum, quibus cauetur quod credi debeat iuramento alicuius & non à iuramento oneris, ut est iuramentum fidelitatis, calumniæ &c. Bald. in d. l. lucius numer. 7. c. paruuli & ibi gloss. fin. 22. quaest. 5. late las. in l. si duo §. si quis iurauerit num. 1. & 2. ff. de iureiur. & ibi DD. Queritur an valeat † pactum, quo quis promittit re- 34 sarcire omne damnum, & interesse, quod altera pars iurauerit se passam esse? Bart. in l. fin. num. 3. ff. de pretor. stipul. specul. in §. videntium n. 7. de prob. & ibi add. certum est quod si bene arbitratum, stabitur suo dicto iurato; alias reduceretur ad arbitrium boni viri: l. hac venditio ff. de contrah. empt. & vend. Bart. in l. fin. num. 3. ff. de pretor. stipul. Rom. in l. 1. nu. 3. & Bald. in l. ius iurandum la. 2. ff. hoc tit. l. si libertus ff. de oper. libert. l. si in leg. ff. locat. l. in personam §. 1. ff. de reg. iur. item de iure communi est intelligendum subsistente damno & interesse, & quatenus de iure veniat aliquod interesse ratione moræ, aut culpæ, cui cessionis, aut alias; Bald. in l. si traditio num. 9. C. de act. empt. quia sine causa non videtur velle se obliga- re, l. 2.**

re: l. 2. §. circa ff. de except. dol. l. quaro §. inter lo-
catorum ff. locat. & stante statuto quod detur
verto damnum passi, damnum debet legi-
time probari, & quoad declarandam quan-
tatem statuto iuramento damnum passi:
Dec. cons. 83. in caus. tamen ex vii communi
valet talis conuentio, ac est irrevocabilis, &
non necessitatur damnum passus aliquid
probare, quia transiit in formam contra-
ctus; sed tantum dicere quantitatem dam-
ni & interesse: late Afflic. decis. 91. num. 10. &
seqq. qui Bart. reprobat. Rot. divers. decis. 467.
num. 2. part. 1. Alex. de Imol. in l. 17. iurandum
sub num. 1. in fine hoc tit. & ibidem Bald. & DD.
nisi reus probet contrarium eius, quod is
præcendit, in cuius favorem facta est hu-
iusmodi conuentio: Paul. de Castro in l. fin. ff.
de prator. stipul. Afflic. decis. 91. numer. 2. part. 1.
quia hoc est de natura probationis, quod va-
na probatio recipit aliam probationem me-
liorem. l. cum de indebito ff. de prob. l. 1. C. de re
iud. & ibi DD. Quinimo quando summa pro-
qua iuratur est considerabilis, non debet
iudex confirmare vel deferre tale iuramen-
tum, nisi concurrant coniecturæ, ex quibus
moveri possit adita credendum, quia totum
hoc reducitur ad arbitrium iudicis, Rot. d.
decis. 467. part. 1. divers. Afflic. decis. 91. numer.
10. & seqq. Crau. de antiq. temp. part. 1. §. quarto
limitatur num. 27. & num. 25. & seqq. Tutor,
aut pupillus tutore auctore huiusmodi
conventionem facere non potest, l. iurisur-
randi gratiam & ibi Bart. ff. hoc tit. quia est spe-
cies donationis, l. non omni C. de administ. tut.
& non transit in heredem damnum passi,
Roman. in l. 1. in fine ff. ne quis eum qui in ius voc-
est viex. & in l. qui bona §. qui damni num. 6. ff.
de damn. infect. aut contra heredem dam-
num dantis aut spoliatoris. Mynsing. obser. 12.
35. cont. 4. l. fin. C. de in litem iurando: Absolutio ¶
à iuramento conceditur à Papa, & veniens hoc

tit. & ab Imperatore, l. fin. in princ. ff. ad muni-
cip. & c. quando scilicet iuramentum præsti-
tum est super re subiecta Papæ, vel Impera-
tori: super rebus non spectantibus ad eos
non possunt absoluere sine causa rationabi-
li, quin contraueniens peccet, quia iuramen-
tum obligat Deo. c. quanto & ibi gloss. in verb.
absoluti & Pan. num. 8. hoc tit. Zab. in Clem. Ro-
mani §. porro num. 18. eod. Innoc. in c. cum inter
P. in fine de renunciat. Pan. in c. constitutus num. 8.
in fin. de rescript. Multiplex est absolutio, à pœ-
na peritij, & infamia, ita quod ob periu-
rium non repellatur à testimonio, vel ab a-
lio actu publico, & Papa & Imperator hanc
possunt concedere sine causa. Zab. in d. §.
porro num. 18. Imperator quoque siue eius
consistorium quando aliquis Princeps seu
status Imperij subieitur banno Imperiali
subditis relaxat iuramentum fidelitatis quo
illi Principi seu statui antea fuerant obstri-
cti. Myns. d. obs. 99. cent. 3. Absolutio ad effe-
ctum agendi & detegendi fraudem contra-
ctus iurati, conceditur à summo pontifice,
eius signatura gratiæ, & iustitiæ, ab episco-
pis, eorumque vicarijs, iuxta calculum diver-
sitate, Pan. in d. c. quanto num. 8. ab Impera-
tore, & eius camera imperiali, And. Gaill. obs.
22. & seqq. & 25. lib. 1. Guid. Pap. quest. 194.
Myns. obs. 99. cent. 3. præmissa summaria cau-
sæ cognitione, ac parte vocata. And. Gaill. obs.
22. 23. & seq. libr. 1. Myns. obs. 99. cent. 3. Ab-
solutio à iuramento ad effectum contraue-
niendi contractui, & vt tota obligatio tol-
latur non conceditur nisi parte vocata, &
cum plena causæ cognitione, Felin. in c. 1. nu.
24. hoc tit. Pan. num. 10. & Can. Old. d. cons. 120.
in princ. Berous. d. cons. 50. num. 76. ex causa ra-
tionabili doli, fraudis, Salic. in d. auth. sacra-
menta puberum num. 25. evidenti iniquitatis,
enormis læsionis, d. c. veniens & ibi gl. fin. l. as. in
d. authent. sacramenta puberum num. 42. & seqq.
late

late Pan. in c. cum contingat sub num. 21. vers. ego autem ad totalem materiam euacuandam &c. vbi ponit xi. casus hoc tit. Postquam quis incidit in periurium, quia non satisfecit in termino, prout iuravit, non auditur petens absolutionem ad effectum agendi, vel contrahendi contractui, sed compellitur satisfacere, quia frustra legis auxilium inuocat, &c. c. quia frustra de vsur. Pan. in c. 1. sub numer. 10. vers. & subiicit ibi notabile dictum hoc tit. Quando iuramentum concernit Deum, tunc Papa illud interpretari, & distinguere potest, & ex causa potest absolvere, c. quanto & Zab. in d. Clem. Romani §. porro num. 18. in fine hoc tit. Certis tamen casibus non est necessaria absolutio, in quibus non oportet iuramentum obseruare, aut potest sperni: Primo, ratione impossibilitatis, vel turpitudinis, quia vergit in dispendium æternæ salutis iurantis. c. 1. hoc tit. in 6. cap. non est obligatorium de reg. iur. in 6. Secundo, ex defectu causæ vel conditionis tacitæ, iurib. supra alleg. l. quæro §. inter locatorem ff. loc. Tertio, propter nouum casum, contingentem culpa aduersarij, c. quemadmodum hoc tit. Quarto, ratione erroris vel ignorantie iuris sui. l. cum aquiliana ff. de transact. Quinto, quando lex aut canon expresse prohibet iuramentum, l. si quis inquilinos §. fin ff. deleg. 1. Sexto, ratione iuris superioris, d. c. venientes hoc tit. Septimo, ratione contractus simulati, tutius tamen est, quod petatur absolutio à superiore. l. emptione & ibi gloss. & DD. C. plus valere quod agitur &c. Octauo, quando contrahent auctoritate statuti, legis, vel superioris, l. qui iurato ff. qui satisd. cog. l. adigere in fine ff. de iurepat. & clarum est, esse locum legi & statuto, secus si oportet illud probare, quo casu necessaria est absolutio, c. venerabilem & ibi gloss. in verbo venire Innoc. & Can. de elect. Gab. conf. 9. vol. 2. Greg. xv. decis. 64. & seqq. & num. 14. Nono,

quando ab eodem duo præstantur iuramenta contraria, prius est seruandum, c. 2. & ibi gloss. in verbo posse constringi c. veniens & ibi late Pan. numer. 6. & seqq. hoc tit. Sed iuramentum præcedens non inuadat actum sequentem, qualicumque sit, tam in temporalibus, quam spiritualibus, licet inter ea distinguet Rot. decis. 8. de procur. in antiq. & add. ad Capell Tholos. quest. 261. Pan. in c. dilecto num. 17. & seqq. de præb. &c. & ibi Can. communiter gloss. in c. in. in verb. reuocatus de procur. in 6. Cresc. decis. 3. hoc tit. Decimo, ratione enormissimæ læsionis quia tunc iuramentum non habet comites reuocatos, veritatem, iudicium, & iustitiam, late Myns. obs. 59. & 60. ceur. 5. plures cumulans.

De exceptionibus.

Titulus XXV.

S V M M A R I A.

- 1 Exceptionem & qualitatem & necessarias circumstantias ad ipsam exceptionem reus probare tenetur.
- 2 Exceptionum alie sunt dilatorie, alie peremptorie, alie quasi peremptorie, alie præiudiciales.
- 3 Replicationes quoque quadam sunt præiudiciales.
- 4 Dilatoriæ alie sunt declinatorie, alie actionem & causam respiciunt.
- 5 Declinatorie tangentes personam iudicij ante omnem dilatoriam exceptionem sunt proponenda.
- 6 Dilatorie alie ante litis ingressum proponi & probari debent.
- 7 Dilatoria solutionis ante licem contestatam proponi debet, sed probanda est postquam actor probauerit intentionem suam.
- 8 Reo potest iudex statuere terminum ad proponendum omnes suas exceptiones dilatorias, sed non ad proponendum omnes suas exceptiones peremptorias.